

ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชนจังหวัดอุดรธานี*

Legal Knowledge for Building Immunity and Awareness in Social Media Usage of Udon Thani Youth*

กัญญาภักดิ์ บึงไสย¹
Ganyapak Buengesai¹

Received: 8 May 2023

Revised: 10 July 2023

Accepted: 19 July 2023

บทคัดย่อ

ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับเยาวชนจังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการให้ความรู้และศึกษาผลสัมฤทธิ์ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยทำการศึกษาประชากรที่เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 17-18 ปี ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จำนวน 120 คน เพื่อเข้าร่วมการอบรมให้ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ 1. ชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2. แบบทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรม มีค่าความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.20 - 0.55 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง 0.25 - 0.50 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Paired Sample t-test และ Willcoxon Signed Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีความชัดเจนของเนื้อหาอยู่ในระดับมาก 71.90 มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 68.30 และมีความเป็นไปได้ที่เยาวชนจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51

2. ในการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม ของกลุ่มเยาวชนตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียนแสดงให้เห็นว่าหลังอบรมให้ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งและการถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้คู่มือที่จัดทำขึ้นประกอบการอบรม เยาวชนมีความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งและการถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นทั้ง 3 โรงเรียน โดยโรงเรียนหนองหานวิทยา

¹ อาจารย์ประจำสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โทรศัพท์ 0988829151, E-mail ganyayui.yui@gmail.com

* วิจัยฉบับนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เลขที่การรับรอง อว 0622.7/454

¹ lecturer, The Office of General Education, Udonthani Rajabhat University, Tel.0815454198, E-mail ganyayui.yui@gmail.com

* This research has been certified for human research ethics. Certification Number: อว 0622.7/454

มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 33.8 โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 32.5 และ โรงเรียน
เพ็ญพิทยาคม มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20

คำสำคัญ: ความรู้ทางกฎหมาย, เยาวชน, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

In this study the researcher aimed to develop a procedure of the legal knowledge platform and achievement for building immunity and awareness in social media usage of Udonthani youth. Youths between the ages of 17 and 18 were selected by simple random sampling. 120 students were invited to participate in this study. The research instruments were. - 1) the legal knowledge platform and procedure for building immunity and awareness in social media usage, and 2) a pretest-posttest with the difficulty level between 0.20 and 0.55, the discriminant power level between 0.25 and 0.50 and the confidence level of 0.7. The statistical tools used for this study were percentage, average, standard deviation, paired sample t-test and Willcoxon signed ranks test.

The study result showed the following.

1) the legal knowledge platform and procedure for building immunity and awareness in social media usage has the level of appropriateness for usage is "High" or 68.30%, the clear content in the "High" level or 71.90%, and the possibility for practical usage witnesses "High" level or 51%

2) after training the youths from 3 district schools (Udon Phichairakpittaya School, Nong Han Wittaya School and Phenpittayakom School) to better understand, particularly the legal terms relating to cyber bullying and phishing by social media achieved scores that 32.5%, 33.8%, and 20% higher, respectively, than before the training.

Keywords: Legal knowledge, youth, social media

บทนำ

ในช่วงปีพ.ศ. 2555-2565 ปัญหาการใช้สื่อดิจิทัลในประเทศไทยทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสูงในการใช้สื่อออนไลน์ ได้แก่ การเข้าถึงเนื้อหาที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตราย เช่น สื่อลามกอนาจาร การพนัน และความรุนแรงต่างๆ การติดต่อพูดคุยและนัดพบกับเพื่อนออนไลน์อาจทำให้เกิดการหลอกลวงหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การเสพติดเกมและอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดผลกระทบต่อการ

เรียน สังคม และสุขภาพ การเข้าถึงเนื้อหาที่เป็นอันตรายและขาดวิจารณญาณในการเสพสื่อทำให้หลงเชื่อหรือเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่างๆ (มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, 2560) เช่น การเล่นเกม เสพยา ใช้ความรุนแรง บริโภคนิยม การส่งต่อหรือแชร์เนื้อหาข้อมูลที่เป็นเท็จหรือผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรม จริยธรรมก็เท่ากับกระทำผิดกฎหมายและส่งผลกระทบต่อสังคมไปด้วย โดยส่วนที่น่ากังวลคือการที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตและเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลที่ไม่เหมาะสม

หรือผิดกฎหมายเสียเอง เช่น การถ่ายภาพ/คลิปวิดีโอ/ถ่ายทอดสดภาพไปเปลือยของตนเอง (self generated content) การกลั่นแกล้งเพื่อนทางออนไลน์ (cyber bullying) การด่าทอหรือชกต่อยต่บตีแล้วโพสต์ประจานกันทางอินเทอร์เน็ต การตัดต่อภาพ การละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นต้น (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565)

จากงานวิจัยของกรมสุขภาพจิตในปี พ.ศ. 2563 พบว่า การใช้ความรุนแรง การข่มเหงรังแกกันหรือการกลั่นแกล้งในประเทศไทยติดอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งหมายความว่าความรุนแรงในประเทศไทยมีระดับความถี่ที่รุนแรง นอกจากนี้ยังพบว่า อายุเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งจะน้อยลงไปเรื่อยๆ ซึ่งพฤติกรรมนี้จะเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นความเคยชิน ทำได้แนบเนียนและรุนแรงขึ้น ส่วนเด็กที่ถูกกลั่นแกล้ง จะมีอาการซึมเศร้า ไม่อยากไปโรงเรียน ในบางรายอาจถึงขั้นคิดสั้น (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565) ปัญหาเด็กและเยาวชนถูกกลั่นแกล้งในสถานศึกษานั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้วในสังคมไทย แต่ปัจจุบันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในสังคมของเด็กและเยาวชนได้มีรูปแบบที่เปลี่ยนไป เนื่องจากการพัฒนาการทางการสื่อสารของมนุษย์ได้พัฒนาเข้าสู่ยุคของสังคมออนไลน์ การกลั่นแกล้งทางกายภายในอดีตจึงเปลี่ยนเป็นการกลั่นแกล้งออนไลน์ (cyber bullying) โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่างๆ เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ E-mail, โทรศัพท์เคลื่อนที่ (cell phone), ระบบส่งข้อความทันที (instant messaging) หรือสังคมออนไลน์ (social networking) เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนพฤติกรรมการกลั่นแกล้งแทนการใช้กำลัง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่ายและสามารถเผยแพร่ในวงกว้างในระยะเวลาอันรวดเร็ว ส่งผลให้พฤติกรรมการกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชนขยายขอบเขตออกไปนอก

สถานศึกษา เด็กและเยาวชนจึงอาจเผชิญกับการถูกกลั่นแกล้งออนไลน์ได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่แม้แต่ในบริเวณสถานส่วนบุคคล (เมธีณี สุวรรณกิจ, 2560)

แม้ประเทศไทยจะมีการส่งเสริมการใช้งานอินเทอร์เน็ตมาเป็นเวลานาน แต่การให้ความรู้เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับภัยออนไลน์ต่อเด็กและเยาวชน การป้องกันแก้ไขปัญหา รวมถึงเครื่องมือและกฎหมายในการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์นั้น เรียกได้ว่าไม่ครอบคลุมและไม่เท่าทันกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทย จากผลวิจัยขั้นต้นเรื่อง “ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ ในระดับชั้น ม.1-3” ของ รศ.นพ. ชาญวิทย์ พรนภดล หัวหน้าสาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล พบว่า เด็กไทยเกือบ 80% มีประสบการณ์ถูกกลั่นแกล้งในชีวิตจริง โดย 66% ถูกแกล้งอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และอีก 12% ถูกแกล้งทุกวัน ขณะที่เด็กไทย 45% มีประสบการณ์ถูกกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์อย่างน้อย 1 ครั้ง ซึ่งมากกว่าสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่นถึง 4 เท่า โดยรูปแบบที่ถูกกระทำมากที่สุด คือ โดนล้อเลียนและถูกตั้งฉายา 79.4% ตามด้วยถูกเพิกเฉย ไม่สนใจ 54.4% คนอื่นไม่เคารพ 46.8% (ชาญวิทย์ พรนภดล, 2560) สอดคล้องกับที่เครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชน ได้ลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นเรื่อง “บูลลี่กลั่นแกล้ง ความรุนแรง ในสถานศึกษา” ในกลุ่มเด็ก อายุ 10-15 ปี จาก 15 โรงเรียน จำนวน 1,500 คน พบว่า 91.79% เคยถูกบูลลี่ ส่วนวิธีที่เข้าบูลลี่ คือ การตบหัว 62.07% รองลงมา ล้อบุพการี 43.57% พุดจาเหยียดหยาม 41.78% และอื่นๆ เช่น นินทา ด่าทอ ชกต่อย ล้อปมด้อย พุดเชิงให้ร้าย เสียดสี กลั่นแกล้งในสื่อออนไลน์ นอกจากนี้ 1 ใน 3 หรือ

35.33% ระบุว่า เคยถูกกลั่นแกล้งประมาณ
เทอมละ 2 ครั้ง ที่น่าห่วงคือ 1 ใน 4 หรือ 24.86%
ถูกกลั่นแกล้งมากถึงสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ส่วนคน
ที่แกล้งคือ เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง นอกจากนี้ เด็กๆ
68.93% มองว่า การบูลลี่ ถือเป็นความรุนแรงอย่าง
หนึ่ง และผลกระทบที่เห็นได้ชัด คือ 42.86% คิดจะ
โต้ตอบเอาคืน 26.33% มีความเครียด 18.20% ไม่มี
สมาธิกับการเรียน 15.73% ไม่อยากไปโรงเรียน
15.60% เก็บตัว และ 13.40% ซึมเศร้า ซึ่งเด็กๆ
ยังต้องการให้ทางโรงเรียนมีบทลงโทษที่ชัดเจน
มีครูให้คำปรึกษา จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจ
(กรมสุขภาพจิต, 2563)

จากการสำรวจสถานการณ์เด็กกับภัย
ออนไลน์ประจำปี 2563 โดย ศูนย์ประสานงาน
ขับเคลื่อนการ ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็ก
และเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ (ศปอ.) กรม
กิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับ มูลนิธิอินเทอร์เน็
ตร่วมพัฒนาไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กมัธยมศึกษา
อายุ 12-18 ปี จำนวน 14,945 คน พบว่าเด็ก 2,282
คน มีประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแก
ทางออนไลน์หรือการระรานทางไซเบอร์ (cyber
bullying) โดยจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 5 อันดับ
แรก มากที่สุดอยู่ในจังหวัดน่าน 1,881 คน ตาม
ด้วยจังหวัดแพร่ 1,834 คน จังหวัดพิษณุโลก
731 คน จังหวัดอุดรธานี 587 คน และ จังหวัด
นครศรีธรรมราช 527 คน ตามลำดับ (มูลนิธิ
อินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, 2563) ผู้วิจัยจึงเลือก
พื้นที่จังหวัดอุดรธานีเป็นพื้นที่การศึกษาใน
ประเด็นดังกล่าว

ผู้วิจัยเชื่อว่าแนวทางหนึ่งในการแก้ไข
ปัญหาดังกล่าว คือการสร้างความรู้เข้าใจให้เด็ก
และเยาวชนทราบถึงลักษณะของการกระทำ
ที่เป็นกรกลั่นแกล้ง หรือการหลอกลวงบนสื่อ
ออนไลน์ และบทลงโทษทางกฎหมาย หากเด็ก
และเยาวชนทราบถึงโทษในทางกฎหมายดังกล่าว

อาจจะมีความเกรงกลัวและยังคิดก่อนการลงมือ
กระทำมากขึ้น อีกทั้งฝ่ายที่ถูกกระทำก็จะรู้ช่อง
ทางการเอาผิดกับผู้กระทำการดังกล่าว ดังนั้น
ผู้วิจัยจึงสร้างชุดความรู้ทางกฎหมาย ที่อธิบายถึง
ลักษณะการกลั่นแกล้งและหลอกลวงบนสื่อสังคม
ออนไลน์ รวมทั้งบทลงโทษทางกฎหมาย เพื่อนำ
ไปอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่เยาวชนที่เป็น
กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดอุดรธานี จากนั้นจึงหา
ผลสัมฤทธิ์จากแบบทดสอบก่อนและหลังการ
อบรม เพื่อนำไปวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบและกระบวนการ
ให้ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและ
รู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชน
จังหวัดอุดรธานี

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ความรู้ทาง
กฎหมายเรื่องการถูกกลั่นแกล้ง และการถูก
หลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกประชากร ได้แก่ คัดเลือก
จากโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่
1,501-2,500 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
อุดรธานี, 2563) โดยเลือกโรงเรียนประจำอำเภอ
จำนวน 3 โรงเรียน อันได้แก่ อำเภอเมือง โรงเรียน
อุดรพิชัยรักษ์พิทยา (โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน
นักเรียน 2,803 คน) อำเภอหนองหาน โรงเรียน
หนองหานวิทยา (โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน
นักเรียน 2,673 คน) และอำเภอเพ็ญ โรงเรียนเพ็ญ
พิทยาคม (โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน
1,681 คน) (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี,
2563) เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปีที่ทั้ง
เพศชายและเพศหญิงจำนวน 1,000 คน ทำการ
เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

(random sampling) จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ โรงเรียนละ 40 คน รวม 120 คน เพื่อเข้าร่วมการอบรมให้ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. ชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อใช้อบรมให้เยาวชนมีความรู้ด้านกฎหมายมากขึ้น โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎี และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมชุดความรู้ทางกฎหมาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบก่อนการอบรมและแบบทดสอบหลังการอบรม ซึ่งแบบประเมินและแบบทดสอบดังกล่าวจะนำมาจากเนื้อหาที่ได้บรรยายในการอบรม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กำหนดเนื้อหาแบบทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรม โดยนำเนื้อหาในชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่จัดทำขึ้นมาเป็นขอบเขตในการสร้างแบบทดสอบดังกล่าว โดยแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.20 - 0.55 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง 0.25 - 0.50 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7

2. สร้างแบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรม เรื่องความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์ เนื้อหาและกรณีศึกษาเรื่องความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

2.1.1 ความหมายของการถูกกลั่นแกล้งและถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์

2.1.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 มาตรา 11,14 และ 16

2.1.3 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326-330 และมาตรา 393

2.1.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ 423

2.2 สร้างแบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวนชุดละ 10 ข้อ

3. นำแบบทดสอบก่อนอบรมและหลังการอบรมให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ 2 ท่าน พนักงานอัยการ 2 ท่าน และทนายความ 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ 2 ท่าน พนักงานอัยการ 2 ท่าน และทนายความ 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้วนำมาคำนวณค่า IOC ซึ่งแบบทดสอบทั้งหมดมีค่า IOC = 0.80

วิธีวิจัยและการวางแผนการทดลองทางสถิติ

การศึกษาในครั้งนี้มีแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (one group pretest-posttest design)

1. ก่อนการอบรมให้ความรู้

แบบทดสอบก่อนการอบรมให้ความรู้ (pre-test) ชนิด 4 คำตอบ คือ ก ข ค และ ง จำนวน 10 ข้อ

2. หลังการอบรมให้ความรู้

แบบทดสอบหลังการอบรมให้ความรู้ (post-test) ชนิด 4 คำตอบ คือ ก ข ค และ ง จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามลำดับดังนี้

1. ก่อนการอบรมให้เยาวชนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนรับการอบรมเรื่อง ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2. ดำเนินการอบรมเยาวชนกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 เรื่อง ดังนี้

2.1 ความหมายของการถูกกลั่นแกล้งและถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์

2.2 พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 มาตรา 11, 14 และ 16

2.3 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 - 330 และมาตรา 393

2.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ 423

3. ทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังการอบรม สรุปผลการวิจัย

สอบก่อน	อบรม	สอบหลัง
T_1	X	T_2
T_1	การทดสอบก่อนการอบรม	
X	การจัดการอบรมเรื่องความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์	
T_2	การทดสอบหลังการอบรม	

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความยากง่าย อำนาจจำแนกและความเชื่อมั่น

3. ค่าสถิติ Paired Sample t-test และ Willcoxon Signed Ranks Test

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ความเป็นไปได้ในการพัฒนาชุดความรู้และการนำไปใช้ ชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชนจังหวัดอุดรธานีพบว่าความชัดเจนของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 74.10 ความเหมาะสมที่จะให้เยาวชนนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 71.6 ความเป็นไปได้ที่เยาวชนจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 52.5 ความเข้าใจในเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 48.3 และความน่าสนใจของเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 44.2 ดังตารางที่ 1

2. ผลสัมฤทธิ์ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งและการถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ ของกลุ่มเยาวชนตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียน แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรม เยาวชนมีความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งและการถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นทั้ง 3 โรงเรียน โดยโรงเรียนหนองหานวิทยา มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 33.8 โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยาคม มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 32.5 และ โรงเรียน

เพ็ญพิทยาคม มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ดังตารางที่ 2

2.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งและการถูกล่อลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ โรงเรียนหนองหานวิทยา จังหวัดอุดรธานี ด้วยการทดสอบที่แบบไม่อิสระ (paired Sample t-test) พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมได้คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนอบรมเท่ากับ 3.52 และผลสัมฤทธิ์หลังการอบรม เท่ากับ 6.90 เมื่อเปรียบเทียบกันด้วยการทดสอบที่แบบไม่อิสระ ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (sig=0.00) เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบ Paired Sample t-test จึงสรุปได้ว่าหลังจากที่ได้รับการฝึกอบรมด้วยชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับเยาวชน ทำให้คะแนนของผู้ร่วมอบรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.2 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการอบรมพบว่า กรณีข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนเพ็ญพิทยาคม การกระจาย

ตัวของข้อมูลไม่เป็นเส้นโค้งปกติ จึงใช้สถิติในการวิเคราะห์เป็น Nonparametrics ได้แก่ Willcoxon Signed Ranks Test ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนอบรมเท่ากับ 3.82 และผลสัมฤทธิ์หลังการอบรม เท่ากับ 5.82 เมื่อเปรียบเทียบกันด้วยการทดสอบที่แบบ Wilcoxon Signed Ranks Test ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.00

2.3 กรณีข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยามีการกระจายตัวของข้อมูลไม่เป็นเส้นโค้งปกติ จึงใช้สถิติในการวิเคราะห์เป็น Nonparametrics ได้แก่ Willcoxon Signed Ranks Test ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการอบรมพบว่า ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนอบรมเท่ากับ 3.65 และผลสัมฤทธิ์หลังการอบรม เท่ากับ 6.90 เมื่อเปรียบเทียบกันด้วยการทดสอบที่แบบ Wilcoxon Signed Ranks Test ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.00

ตารางที่ 1 แสดงผลการใช้ชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับเยาวชน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 120 คน

แบบประเมินชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชนจังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น					
	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความชัดเจนของเนื้อหา	89	74.1	30	25	1	0.8
ความเข้าใจในเนื้อหา	58	48.3	62	51.6	-	-
ความน่าสนใจของเนื้อหา	53	44.2	64	53.3	3	2.5
ความเหมาะสมที่จะให้เยาวชนนำไปใช้	86	71.6	33	27.5	1	0.8
ความเป็นไปได้ที่เยาวชนจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ	63	52.5	56	46.6	1	0.8

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังอบรม ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการถูกลั่นแกล้ง และการถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ก่อนและหลังการอบรม สำหรับเยาวชน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 120 คน

โรงเรียน	คะแนนก่อนอบรม		คะแนนหลังอบรม		เพิ่มขึ้น
	$\bar{x}$	ร้อยละ	$\bar{x}$	ร้อยละ	ร้อยละ
โรงเรียนหนองหานวิทยา	3.52	35.20	6.90	69	33.80
โรงเรียนเพ็ญพิทยาคม	3.82	38.20	5.82	58.20	32.50
โรงเรียนอุดรพิชัยรัชต์พิทยา	3.65	36.50	6.90	69	20

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการให้ความรู้โดยผ่านชุดความรู้ทางกฎหมายและศึกษาผลสัมฤทธิ์ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชน จังหวัดอุดรธานี ผ่านแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมซึ่งสอดคล้องกับ พิชิต ฤทธิ์เจริญ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ และทักษะความสามารถจากการเรียนรู้ในอดีตหรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้ว ว่า บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน มากำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะใช้จัดทำชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนำเสนอผ่านภาพประกอบกับเนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 มาตรา 11,14 และ 16 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326-330 และมาตรา 39 และประมวลกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์ มาตรา 420 และ 423 จากนั้นผู้วิจัยได้นำชุดความรู้ที่จัดทำขึ้นให้ผู้เข้าร่วมอบรมศึกษาทำความเข้าใจ และตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นไปได้ในการใช้ชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับเยาวชนจังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าความเข้าใจในเนื้อหาอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 60 ความน่าสนใจในเนื้อหา มีระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 52.7 กรณีดังกล่าวอาจเป็นเพราะถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมายเป็นคำเฉพาะและอาจเข้าใจยาก อีกทั้งตัวหนังสือที่ใช้มีขนาดเล็กและมีจำนวนมากเกินไปส่งผลให้ไม่น่าอ่าน แต่อย่างไรก็ตามในด้านความชัดเจนของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.9 ซึ่งเป็นระดับสูงสุด และรองลงมาคือความเหมาะสมที่เยาวชนจะนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก ถึงร้อยละ 68.3 ซึ่งเป็นลำดับรองลงมา

2. ภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัยการอบรมให้ความรู้โดยผ่านชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับเยาวชนจะทำให้เยาวชนทราบถึงการกระทำที่เป็นความผิด และบทลงโทษของกฎหมายเกี่ยวกับเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง และถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในจังหวัดอุดรธานีมา

กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะใช้จัดทำชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาอธิบายประกอบกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากข่าวสารในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 มาตรา 11, 14 และ 16 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 - 330 มาตรา 393 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ 423 อย่างไรก็ตามเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงบทลงโทษของการกระทำความผิดดังกล่าว โดยผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ในคำถามข้อที่ 8 ของแบบทดสอบก่อนและหลังอบรมให้ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยถามถึงโทษที่ต้องได้รับในทางอาญาเมื่อกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท มีอัตราโทษเท่าใด ผลคือมีผู้ตอบถูกเพียง ร้อยละ 5.73 ทั้งนี้น่าจะเพราะเยาวชนไม่ทราบถึงโทษในทางอาญาของความผิดดังกล่าวว่ามีโทษอย่างไรและมีระวางโทษเท่าใด ซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ภายหลังการอบรม มีผู้ตอบถูกเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 72.1

นอกจากนี้ในข้อที่ 1 ซึ่งถามถึงการคอมเมนต์ภาพถ่ายของลูกดาราท่านหนึ่งด้วยถ้อยคำหยาบคายในสื่อสังคมออนไลน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายหรือไม่ กรณีดังกล่าวมีความผิดฐานดูหมิ่นโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 393 ที่บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผลคือมีผู้ตอบถูกเพียง ร้อยละ 12.7 โดยเยาวชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเพียงถ้อยคำหยาบคาย และไม่มีผิดตามกฎหมาย เพราะ

ใช้ถ้อยคำเหล่านี้เป็นประจำในการดำเนินชีวิตประจำวัน และจากการทำแบบทดสอบหลังการอบรม มีผู้ตอบถูกเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40.5

ส่วนคำถามของแบบทดสอบก่อนการอบรมที่เยาวชนตอบถูกมากที่สุดคือคำถามข้อที่ 4 ถามว่า หากนายตุ๋น นิพนพานางสาวเอ๋ว่าเป็นเมียน้องนายป้อม ซึ่งเป็นความจริง นายตุ๋นมีความผิดฐานใด ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา และมีผู้ตอบถูกถึงร้อยละ 48.1 ทั้งนี้เพราะเยาวชนส่วนใหญ่ทราบว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นการกล่าวถ้อยคำใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง แม้เป็นเรื่องจริงก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

3. การกลั่นแกล้งออนไลน์นั้นเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจหรือความรู้สึกของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกกลั่นแกล้งโดยตรง ดังนั้นจึงอาจเกิดปัญหาในกรณีการกลั่นแกล้ง ล้อเลียน เพื่อความสนุกสนานที่บุคคลธรรมดาต่างๆ ไปอาจรู้สึกขบขัน แต่เด็กหรือเยาวชนผู้ถูกกลั่นแกล้งกลับรู้สึกซึมเศร้า เจ็บปวด หรือเสียใจ เนื่องจากเด็กหรือเยาวชนเชื่อว่าการถูกดูถูก โดยข้อความที่ไม่น่าเชื่อนั้นเป็นการสะท้อนภาพที่เพื่อนๆ มองตัวเด็กหรือเยาวชนคนนั้น

นอกจากนั้น ถ้าการกลั่นแกล้งล้อเลียนกันของเด็กและเยาวชนไม่ถึงขนาดทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ก็ไม่อาจปรับใช้มาตรา 326 ได้ เนื่องจากความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 ต้องเป็นการใส่ความ “โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง” และความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 ต้องมีบุคคลที่สาม จึงอาจปรับใช้ในกรณีที่ผู้กลั่นแกล้งออนไลน์ทำการส่งข้อความกลั่นแกล้งผ่านเครื่องมือสื่อสาร

อิเล็กทรอนิกส์ถึงผู้ถูกกลั่นแกล้งโดยตรงโดยไม่มีบุคคลที่สามทราบถึงข้อความนั้นไม่ได้ ถึงแม้ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 จะสามารถนำมาปรับใช้กับการกลั่นแกล้งผ่านเครือข่ายหรือสังคมออนไลน์สาธารณะ เช่น Facebook หรือเว็บไซต์ pantip.com ได้ เพราะเครือข่ายออนไลน์หรือเว็บไซต์ดังกล่าวสามารถเผยแพร่สู่สาธารณชน โดยไม่จำกัดบุคคล (คนพล จันทน์หอม, 2558) แต่การกลั่นแกล้งกันด้วยข้อความที่ไม่ผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 ดังที่กล่าวข้างต้นก็ไม่สามารถเป็นความผิดตามมาตรา 328 ได้ แม้การด่าด้วยถ้อยคำหยาบคายและการสบประมาทที่ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทอาจ จะมีความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรา 393 ได้ แต่การที่จะปรับเป็นความผิดตามมาตรา 393 ได้นั้น ต้องเป็นการกระทำ “ซึ่งหน้า” ดังนั้น การด่ากันโดยห่างระยะทาง เช่น การเขียน จดหมาย หรือการโทรศัพท์ด่ากัน แม้จะเป็นโทรศัพท์ที่สามารถเห็นหน้าได้ก็ไม่ใช่การดูหมิ่น ซึ่งหน้าตามมาตรา 393 (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2556) ความผิดตามมาตรา 393 นี้จึงไม่อาจปรับใช้กับการกลั่นแกล้งออนไลน์ที่ส่วนใหญ่เป็นการส่งข้อความกลั่นแกล้งกันโดยห่างระยะทางเช่นการส่งข้อความกลั่นแกล้งผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพราะเป็นการกระทำโดยระยะทางห่างกัน ดังนั้นเยาวชนจึงควรได้รับความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งและหลอกลวงบนโลกออนไลน์เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันไม่ว่าในฐานะที่ต้องรับผิดชอบหากเป็นผู้กระทำ หรือเป็นผู้เสียหายจากการถูกกระทำก็ตาม

4. แนวทางการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการสร้างความเข้าใจให้เด็กและเยาวชนทราบถึงลักษณะของการกระทำที่เป็นการ

กลั่นแกล้ง หรือการหลอกลวงบนสื่อออนไลน์ และบทลงโทษทางกฎหมาย หากเด็กและเยาวชนทราบถึงความผิดในทางกฎหมายดังกล่าวอาจจะมีความเกรงกลัวและยังคิดก่อนการลงมือกระทำมากขึ้น อีกทั้งฝ่ายที่ถูกกระทำก็จะได้รู้กฎหมายที่จะเอาผิดกับผู้กระทำการดังกล่าว

สรุปผล

การพัฒนาความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชนเหมาะสมที่จะให้เยาวชนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งและการถูกหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ ของกลุ่มเยาวชนตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ปัญหาหนึ่งที่พบได้จากการนำชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มาใช้ในการอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนคือ ถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมายเป็นคำเฉพาะและอาจเข้าใจยาก อีกทั้งตัวอักษรที่ใช้มีขนาดเล็กและมีจำนวนมากเกินไปส่งผลให้ไม่น่าอ่าน อาจทำให้เยาวชนเกิดความไม่เข้าใจในเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการถ่ายทอดออกไป ซึ่งผู้วิจัยจะนำปัญหาดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขในการออกแบบชุดความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์

1.2 ผู้วิจัยเห็นควรให้หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดอบรมให้ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แก่เยาวชนในพื้นที่ต่างๆ เพื่อลดปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการอบรมการพัฒนาความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยพบว่าเยาวชนที่ร่วมอบรมมีความกระตือรือร้นในการอบรม อาจเนื่องมาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของสังคมยุคปัจจุบัน แต่ด้วยข้อจำกัดในสถานการณ์โควิดทำให้บางครั้งต้องบรรยายออนไลน์ประกอบ และสัญญาณไม่ชัดเจนในบางช่วง หากเป็นไปได้ ในการอบรมพัฒนาความรู้ในพื้นที่อื่นๆ ในลำดับถัดไป จะจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้แบบ onsite เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ซักถามได้ทันทีเมื่อเกิดความไม่เข้าใจ เกิดความต่อเนื่องในการอบรม ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

2.2. ผู้วิจัยเห็นควรนำการแสดงบทบาทสมมติ (role play) มาใช้ประกอบการอบรมสำหรับเยาวชนในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปเพื่อให้เกิดบรรยากาศสนุกสนานในการอบรม ส่งผลให้เยาวชนสนใจและเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น สามารถนำความรู้จากการอบรมไปปรับใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้เป็นหนึ่งในชุดโครงการวิจัย นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันและการรู้เท่าทันสื่อเพื่อป้องกันการถูกกลั่นแกล้งและหลอกลวงทางสื่อออนไลน์สำหรับเยาวชนจังหวัดอุดรธานี โดยได้รับทุนสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2564 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). บูลลี่ ไม่ใช่เรื่องเด็ก ๆ ความรุนแรงที่รอวันปะทุ!!! <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30150>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). พฤติกรรม “บูลลี่” ของเด็กไทย ติดอันดับ 2 ของโลก. <https://www.bangkokbiznews.com/social/999156>
- คณพล จันทน์หอม. (2558). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1. วิทยุชน.
- ชาญวิทย์ พรนภดล. (2560). ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ ในระดับชั้น ม. 1-3. <http://www.manager.co.th/Cyberbiz/ViewNews.aspx?NewsID=9600000061934>
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2556). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ (พิมพ์ครั้งที่10). วิทยุชน.
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2555). เทคนิคการประเมินโครงการ. แฮส ออฟ เคอร์มีสท์.
- มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2560). โครงการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังสื่อร้าย ขยายสื่อดี และสร้างความฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล ให้กับเด็ก เยาวชน และองค์กรทำงานด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัว (ปี พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2561). <https://inetfoundation.or.th/Welcome/project?id=16>

- มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2563). การสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ 2563. บริษัท เอ็กซ์ แอล อิมเมจจิง จำกัด (สำนักงานใหญ่).
- เมธินี สุวรรณกิจ. (2560). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคมออนไลน์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี. (2563). หน้าแรกเว็บไซต์สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี. https://www.udonpeo.go.th/web/?Page_id=3325